

Diákoldal véleménye
a nemzeti köznevelésről szóló törvény tervezetéhez
a kodifikált szövegtervezet alapján.

2011. október 24.

Általános megjegyzések

A gyermek mindennekfelett álló érdeke

Magyarország részese a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezménynek. Az egyezmény szerint a „szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindennekfelett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.”

„Az Egyezményben részes államok meghoznak minden olyan törvényhozási, közigazgatási vagy egyéb intézkedést, amelyek az Egyezményben elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek. Amennyiben gazdasági, szociális és kulturális jogokról van szó, ezeket az intézkedéseket a rendelkezésükre álló erőforrások határai között és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében hozzák meg.”

Álláspontunk szerint a köznevelési törvény tervezete nem tesz eleget maradéktalanul a fentieknek, hiszen ellentétben a hatályos közoktatási törvénnyel nem rögzíti alapelvi szinten a gyermek mindennekfelett álló érdekét, nem konkretizálja az ezen előírás érvényesítésének mikéntjét sem.

Ingyenes és kötelező nevelés-oktatás

A nemzeti köznevelésről szóló törvény tervezete szerint az „Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, valamint az első szakképesítésre történő felkészítés a magyar állam közzszolgálati feladata.”

Álláspontunk szerint a törvények nem elég az Alaptörvényben rögzített ingyenességet megismételnie. A törvény feladata az ingyenesség konkrét tartalmának meghatározása, ezáltal a diákok és szülők számára egyértelművé téve oktatáshoz való joguk gyakorlásának pénzügyi kereteit. Véleményünk szerint a törvénynek azt is rögzítenie kell, hogy a köznevelésnek nem lehet olyan kötelező eleme, amelynek teljesítése a szülőt díj fizetésére kötelezi.

Diákönkormányzat

A nemzeti köznevelésről szóló törvény tervezete szűkíti a diákönkormányzat jogosítványait. Hiányoznak a diákönkormányzat működésének garanciális szabályai. Mindezek miatt számunkra nem elfogadható a nemzeti köznevelésről szóló törvény tervezetének kodifikált szövegtervezete.

Közoktatási, köznevelési érdekegyeztetés

Tisztában vagyunk vele, hogy a 2011/1158 kormány határozat szerint az egyeztető, tanácsadó fórumok neve lehetőleg ne szerepeljen a kormány és tagjai által előkészített jogszabály tervezetekben. Álláspontunk szerint az köznevelés nem csak közszolgálat, hanem közügy is. Ebből pedig az következik, hogy törvényi szinten kell megteremteni a párbeszéd legitim fórumainak (Közoktatás-politikai Tanács, Országos Diákjogi Tanács, stb.) működtetési kötelezettségét és garanciáit.

Konkrét javaslatok

Értelmező rendelkezések /4. §/

Javasoljuk az értelmező rendelkezések között definiálni a „gyermek”, a „tanuló” és az „érdemi válasz” fogalmát.

Érettségi vizsga díja /6. § (2)/

„A megyei, fővárosi kormányhivatal (a továbbiakban: kormányhivatal) az általa szervezett érettségi vizsgák után – a külön jogszabályban meghatározott mértékű vizsgáztatási díjat szedhet. A kormányhivatal a vizsgáztatási díj mértékét a honlapján közzéteszi.”

A jogszabály tervezetében nincs utalás arra, hogy az első érettségi vizsga ingyenes volna. Álláspontunk szerint díjat csak a megismételt vizsgák esetén lehet szedni.

Kötelező felszerelések /9.§ (3)/

„A szülőket az iskola a megelőző tanév végén tájékoztatja azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz, valamint az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, továbbá arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.”

- Javasoljuk a tanév vége helyett a **tanítási év** végét megjelölni határidőnek.
- Fontos lenne a tájékoztató közzététele az intézmény honlapján
- Rögzítse a jogszabály, hogy tanév közben a kötelező felszerelések listája csak abban az esetben módosítható, bővíthető, ha az a szülő részére nem jár anyagi teherrel.

Határon túli kirándulás /9. § (4)/

„A középfokú iskolák az iskolai Nemzeti Összetartozás Napja bevezetéséről, a magyarországi és a külföldi magyar fiatalok közti kapcsolatok kialakításáról és erősítéséről a köznevelésben, valamint a Magyarország határain kívül élő magyarság bemutatásáról szóló OGY határozat alapján a 9-10-11. évfolyamok valamelyikén szervezik meg a határon túli kirándulásokat. A határon túli kirándulásokat a központi költségvetés támogatja. A költségvetési támogatás elbírálásakor előnyt élveznek a külföldi iskolával dokumentált cserekapcsolatban álló hazai iskolák.”

A tervezet homályban hagyja azt a kérdést, hogy a kiránduláson való részvétel a tanuló részére kötelező vagy sem. Nem tisztázott a kirándulás költsége sem. Álláspontunk szerint a részvétel csak akkor lehet kötelező, ha a költségek nem a szülőt terhelik.

Kollégium /17. §/

Hiányzik a kollégium definíciója, feladatának meghatározása.

17. § (4) „A kollégium munkarendjét úgy kell meghatározni, hogy alkalmazkodják a tanulói iskoláinak munkarendjéhez.”

- „tanulói” helyett tanulók,
- javasoljuk kiegészíteni a szakképzésben részt vevő tanulók szakmai gyakorlatával azaz: *A kollégium munkarendjét úgy kell meghatározni, hogy alkalmazkodják a tanulók iskoláinak munkarendjéhez, a szakképzésben részt vevő diákok szakmai gyakorlati képzéséhez, nyári gyakorlatához.*

Intézménybe bevitt tárgyak /25. § (3)/

„A házirend előírhatja az óvodába, iskolába, kollégiumba a gyermekek, tanulók által bevitt dolgok megőrzőben, öltözőben való elhelyezését vagy a bevitel bejelentését. A házirend az óvodába járáshoz, a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges dolgok bevitelét megtilthatja, korlátozhatja vagy feltételhez kötheti. Ha az előírt szabályokat megszegik, a bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel.”

Nem értünk egyet azzal, hogy az intézmény a szándékos károkozásért sem felelős.

Házirend elfogadása /24. § (4)/

„A köznevelési intézmény SZMSZ-ét, a nevelési-oktatási intézmény házirendjét a köznevelési intézmény vezetője készíti el, nevelési-oktatási intézményben a nevelőtestület, más köznevelési intézményben a szakalkalmazotti értekezlet az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, továbbá az iskolai vagy a kollégiumi diákönkormányzat véleményének kikérésével fogadja el. Az SZMSZ, a házirend azon rendelkezéseinek érvénybe lépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. Az SZMSZ és a házirend nyilvános.”

Javasoljuk, hogy a diákönkormányzatot a házirend és SZMSZ elfogadása során a véleményezési jognál erősebb, de a vétőjog szintjét el nem érő jogosítvány illesse meg.

Hazautazás a kollégiumból /28. § (3)/

„A kollégiumban biztosítani kell a pedagógiai felügyeletet azoknak a tanulóknak, akik nem tartózkodnak az iskolában vagy nem vesznek részt kollégiumi foglalkozáson. A kollégium munkarendjét úgy kell meghatározni, hogy a tanuló elhatározása szerint rendszeresen hazalátogathasson. A tanuló tanítási évben hazautazásra – beleértve az évközi szünetek idejét is – nem kötelezhető.”

- Javasoljuk e jog kiterjesztését a szakképzésben részt vevő diákok nyári szakmai gyakorlatára is.
- Rögzítse a jogszabály, hogy a tanulók hazautazása csak a házirendben meghatározott esetben tiltható meg. A hazautazás megtiltása nem lehet fegyelmezési eszköz.

Egyházi intézmények speciális szabályai /32. § (1)/

Az itt leírt speciális szabályok álláspontunk szerint csak a világnézetileg elkötelezett intézményekre vonatkozhatnak.

A köznevelési intézményekben nyilvántartott és kezelt személyes és különleges adatok/41. §/

Javasoljuk, hogy a tanulóval szemben hozott fegyelmi eljárás végén a tanuló nevét, osztályát, a fegyelmi döntést/büntetést és a személyes adatot nem tartalmazó indoklást az intézmény nyilvánosságra hozhassa.

A gyermekek, a tanulók kötelességei és jogai, a tankötelezettség

Javasoljuk, hogy a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye jelenjen meg a jogszabályban.

46. § (1) g) „*az iskola, kollégium vezetői, pedagógusai, alkalmazottai, tanulótársai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk, segítse rászoruló tanulótársait,*”

Javasoljuk a „**segítse rászoruló tanulótársait**” kitétel törlését vagy pontosítását.

46. § (6) g) pontot javasoljuk a következőképpen kiegészíteni:

*az emberi méltóság tiszteletben tartásával szabadon véleményt nyilvánítson minden kérdéstről, az őt nevelő és oktató pedagógus munkájáról, az iskola, kollégium működéséről, továbbá tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről, valamint e körben javaslatot tegyen, továbbá kérdést intézzen az iskola, a kollégium vezetőihez, pedagógusaihoz, az iskolaszékhez, a kollégiumi székhez, a **diákönkormányzathoz**, és arra legkésőbb a megkereséstől számított tizenöt napon belül – az iskolaszéktől, kollégiumi széktől, **diákönkormányzattól** a tizenötödik napot követő első ülésen – érdemi választ kapjon,*

46. § (6) l) „*kérje a tanórai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését,*”

Javasoljuk ezt a pontot kiegészíteni a **tanórán kívüli kötelező foglalkozásokkal**.

46. § (7) „*A tanuló jogainak gyakorlása során nem sértheti társai és a közösség érdekeit, a közösségi jogokat*”

Van olyan jogi eset, amikor a joggyakorlás egyben társai érdekeinek sérelmét jelenti: pl. DÖK elnök választása, amelyben a versengők egymás érdekével szemben, de jogszerűen versenyeznek a pozícióért! Javasoljuk az **érdekek részt törlését!**

A tanulók közösségei, a diákönkormányzat /48. §/

Javasoljuk a tervezet 48. § szakasz törlését és helyette a hatályos közoktatási törvény 62-64. § szövegével megegyező szabály rögzítését:

62. § (1) Az iskola, a kollégium tanulói közös tevékenységük megszervezésére - a házirendben meghatározottak szerint - diákköröket hozhatnak létre.

(2) A tanulóközösségek döntési jogkört gyakorolnak - a nevelőtestület véleménye meghallgatásával - saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, valamint tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban.

63. § (1) A tanulók, a tanulóközösségek és a diákkörök a tanulók érdekeinek képviseletére diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed. A diákönkormányzat munkáját a tanulók által felkért nagykorú személy segíti, aki - a diákönkormányzat megbízása alapján - eljárhat a diákönkormányzat képviseletében is.

(2) Ha az iskolában, kollégiumban több diákönkormányzat tevékenykedik, az járhat el a nevelési-oktatási intézmény egészét érintő ügyekben, amelyik megválasztásában a legtöbb tanuló vett részt, feltéve, hogy ily módon a tanulók több mint ötven százalékának képviselete biztosított. Ilyen diákönkormányzat hiányában az iskolában, kollégiumban működő diákönkormányzatok a nevelési-oktatási intézmény egészét érintő ügyek intézésére közös szervezetet hozhatnak létre, vagy megbízhatják valamelyik diákönkormányzatot (a továbbiakban: iskolai, kollégiumi diákönkormányzat).

(3) A diákönkormányzat - a nevelőtestület véleményének kikérésével - dönt saját működéséről, a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról, hatáskörei gyakorlásáról, egy tanítás nélküli munkanap programjáról, az iskolai, kollégiumi diákönkormányzati tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről, valamint a tájékoztatási rendszer (iskolaújság, iskolarádió stb.) szerkesztősége tanulói vezetőjének (felelős szerkesztőjének), munkatársainak megbízásáról.

(4) A diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzatát a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá. A szervezeti és működési szabályzat jóváhagyása csak akkor tagadható meg, ha az jogszabálysértő, vagy ellentétes az iskola szervezeti és működési szabályzatával, illetve házirendjével. A szervezeti és működési szabályzat jóváhagyásáról a nevelőtestületnek betérjesztést követő harminc napon belül nyilatkoznia kell. A szervezeti és működési szabályzatot, illetve módosítását jóváhagyottnak kell tekinteni, ha a nevelőtestület harminc napon belül nem nyilatkozik.

(5) A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

(6) A diákönkormányzat feladatainak ellátásához térítésmentesen használhatja az iskola, kollégium helyiségeit, berendezéseit, ha ezzel nem korlátozza az iskola, kollégium működését.

(7) Az iskolában, kollégiumban évente legalább egy alkalommal diákközgyűlést kell szervezni a diákönkormányzat működésének és a tanulói jogok érvényesülésének áttekintése céljából.

64. § (1) A diákönkormányzatok jogosultak szövetséget létesíteni, illetve ilyenhez csatlakozni. A szövetség az iskolában, kollégiumban a diákönkormányzat jogait nem gyakorolhatja.

(2) Az iskolai, a kollégiumi diákönkormányzat egyetértési jogot gyakorol a tanulókat érintő következő kérdésekben:

a) jogszabályban meghatározott ügyekben az iskolai szervezeti és működési szabályzat elfogadásakor és módosításakor;

b) a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározásakor;

c) az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor;

(3) Az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat egyetértési jogot gyakorol a házirend elfogadásakor, illetve módosításakor.

(4) Az intézményi diákönkormányzat és az ÁMK diákönkormányzat megalakulására, működésére, jogállására az iskolai, kollégiumi diákönkormányzatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

**A tanuló jutalmazása, fegyelmi és kártérítési felelőssége,
a nevelési-oktatási intézmény kártérítési felelőssége**

Javasoljuk, hogy a fegyelmi eljárással összefüggő értesítési, kézbesítési kötelezettség tekintetében a KET szabályait kelljen alkalmazni.

58. § (3) „Ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A tanuló, kiskorú tanuló esetén a tanuló vagy a szülő kezdeményezésére a fegyelmi eljárást meg kell indítani és le kell folytatni.”

Javasoljuk egyértelművé tenni, hogy itt a tanuló fegyelmi eljárás lefolytatását önmagával szemben kérheti.

58. § (5) „Tanköteles tanulóval szemben a (4) bekezdés e)-f) pontjában és az (7) bekezdés c) pontjában meghatározott fegyelmi büntetés csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható. Ekkor a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. Abban az esetben, ha a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére tizenöt napon belül nem oldódik meg, a kormányhivatal köteles másik iskolát, kollégiumot kijelölni számára. A (4) bekezdés d) pontjában szabályozott fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. A (4) bekezdés c) pontjában meghatározott fegyelmi büntetés szociális kedvezményekre és juttatásokra nem vonatkoztatható.”

Javasoljuk, hogy a kormányhivatal 7 napon belül legyen köteles másik intézményt kijelölni.

58. § (7) „A kollégium tagja ellen a kollégium rendjének megsértéséért

a) megrovás,

b) szigorú megrovás,

c) kizárás”

Javasoljuk a kollégiumban kiszabható büntetések bővítését az alábbiakkal:

- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, illetőleg megvonása;
- áthelyezés másik szobába, tanulócsoporthoz vagy kollégiumba;

58. § (10) „A fegyelmi eljárás megindításáról – az indok megjelölésével – a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét értesíteni kell. A fegyelmi eljárás során a tanulót meg kell hallgatni, és biztosítani kell, hogy álláspontját, védekezését előadja. Ha a meghallgatáskor a tanuló vitatja a terhére rótt kötelességszegést, vagy a tényállás tisztázása egyébként indokolja, tárgyalást kell tartani. A tárgyalásra a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét meg kell hívni. Kiskorú tanuló esetén a fegyelmi eljárásba a szülőt minden esetben be kell vonni.”

Javasoljuk kiegészíteni azzal, hogy a diákokat illetve a szülőket meghatalmazott is képviselheti. Szükséges tisztázni a tárgyalás lehetőségét a szülő távollétében, valamint a tanú szerepét a tárgyalás során.

59. § (13) „Végrehajtani csak jogerős fegyelmi határozatot lehet. Ha a végrehajtás elmaradása a többi tanuló jogait súlyosan sértené vagy más elháríthatatlan kárral, veszéllyel járna, az elsőfokú határozat a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.”

Javasoljuk kiegészíteni a fenti szabályt: Azonnali végrehajtás elrendeléséről haladéktalanul értesíteni kell a kormányhivatalt, amely hivatalból vizsgálja az azonnali végrehajtás indokoltságát.

Köznevelési szerződés keretében történő települési önkormányzati feladatellátás

76. § (3) „A feltételek megváltoztatásának vizsgálatát a kormányhivataltól kérheti az érintett szülői szervezet...”

Kiegészítésre javasoljuk a kezdeményezésre jogosultak körét a diákönkormányzattal és a nevelőtestülettel.

Országos Diákparlament

78. § (7) „Az oktatásért felelős miniszter három évenként összehívja a diákparlamentet. A diákparlament a diákok közneveléssel kapcsolatos országos tájékoztató fóruma, amely az előterjesztésében áttekinti a tanulói jogok érvényesülését, és ajánlást fogadhat el, melyben megfogalmazza véleményét, javaslatát.”

A második mondatot javasoljuk kiegészíteni: A diákparlament a diákok közneveléssel kapcsolatos országos tájékoztató fóruma, amely a **gyermek és diákszervezetek képviselőiből álló testület előterjesztésében** áttekinti a tanulói jogok érvényesülését, és ajánlást fogadhat el, melyben megfogalmazza véleményét, javaslatát.

Budapest, 2011. október 24.

**Közoktatás-politikai Tanács diák oldala
Országos Diákjogi Tanács korosztályi oldala**